

L'ús de les TIC en el context de la crisi a Balears (V)

LA BRETXA D'EDAT I DE GÈNERE EN L'ÚS DE LES TIC

*Amb aquest número 46 de **TEMES SOCIOECONÒMICS GADESO** acabam la sèrie dedicada a la situació de l'ús de les Tecnologies de l' Informació i la Comunicació (TIC) a les Illes Balears l'any 2014. En els quatre números anteriors hem analitzat la situació actual de les TIC en l'àmbit de les empreses i els habitatges illencs, l'ús que en fan les persones de 16 a 74 anys, i el comerç electrònic per a usos domèstics i/o particulars.*

Per acabar la sèrie hem triat un aspecte clau: La bretxa d'edat i de gènere en l'ús de les TIC. Per fer-ho, com en els anteriors números dedicats a les TIC, totes les dades provenen de l'enquesta sobre equipament i l'ús de les TIC en les llars que elabora l'Institut Nacional d'Estadística (INE). Els resultats, publicats el 2 de setembre de 2014, corresponen a entrevistes realitzades entre els mesos de gener i maig d'aquest any.

Tot i la complexitat del tema que tractam, la voluntat d'aquesta publicació és oferir la informació en un format de flaix, la qual cosa ens ha obligat a fer una acurada tria de l'abundant informació que el treball de l'INE ofereix en relació a l'ús que les persones fan de les TIC. No obstant això el contingut que tot seguim presentam, permet tenir suficient informació sobre les bretxes d'edat i gènere a les Illes Balears en l'ús d'ordinador, mòbil, Internet, i en la participació en el comerç electrònic.

*Recordem que es poden consultar els anteriors **TEMES SOCIOECONÒMICS GADESO** a www.gadeso.org.*

1. Introducció

Titulàvem el número 42 de **Temes Socioeconòmics Gadeso** amb una declaració de principis: “Cal evitar qualsevol agreujament de la bretxa digital entre la ciutadania”. Aquesta ha estat una preocupació que ha recorregut tota la sèrie dedicada a les TIC a les Illes Balears. Hem d’insistir en una idea que ens sembla seminal: De l’ús que en fan les persones de les Tecnologies de la Informació i la Comunicació depèn en gran mesura l’organització social actual. Fins i tot, pot ser un indicador prou important per a avaluar el grau d’igualtat i/o de cohesió social.

Tanmateix, al marge de l’estatus social que ocupi cadascú, de la situació laboral o del nivell de formació assolit per les persones, hi ha dues bretxes digitals fàcilment identificables: la que es produeixen entre les persones de més edat i les més joves i l’existent entre homes i dones.

Sembla evident que, en l’ àmbit del què podien dir “les TIC de la quotidianitat”, les persones joves són “natives” de l’ univers d’aquestes tecnologies. Han nascut en societats que han incorporat per a la quotidianitat de la vida l’ús del què s’anomena *Internet of Things* (Internet de les coses) que, de forma molt majoritària, han incorporat amb normalitat en els seus processos d’aprenentatge formatius, vitals i professionals i/o laborals. Per contra, les persones de més edat han hagut de recórrer itineraris adaptatius envers el món de les TIC. En aquests últims casos, el nivell de formació i la posició econòmica juguen un paper clau. Prenent en consideració que l’ús de les TIC té una importància cada vegada major per l’ocupació laboral, el consum, l’oci, etc., caldria escurçar aquestes diferències per evitar el que alguna literatura identifica com un risc de “despotisme il·lustrat 2.0”.

Pel que fa a la bretxa de gènere, cal analitzar-la en el context de la desigualtat entre homes i dones en, gairebé, tots els àmbits de la societat. És cert que en l’ ús de les TIC entre el col·lectiu d’infants i joves les diferències per gènere són cada pic menors. Hom podria dir que, tot i que massa a poc a poc, avancem en la igualtat de dones i homes. Però convé recordar que el gap negatiu (la discriminació de les dones en relació als homes) fa molts d’anys que no és degut a motius formatius o de manca d’habilitats, ans al contrari, obeeix a una concepció i organització social que impossibilita una veritable igualtat d’oportunitats per a les dones.

2. Les xifres més rellevants

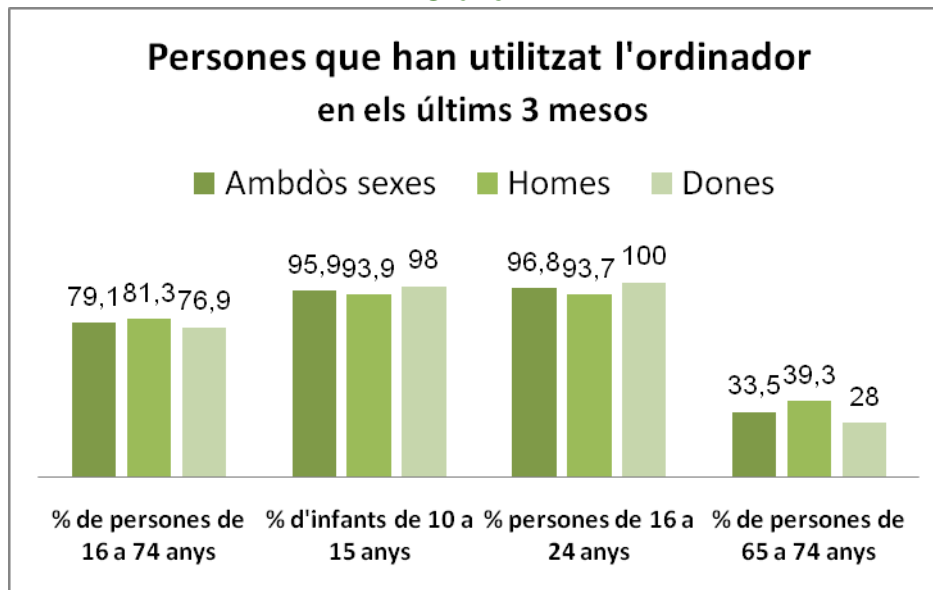
- ✓ El 79,1% de població adulta fa ús de l'ordinador. En població infantil (10-15 anys) aquest ús ascendeix al 95,9%. Però només un 33,5% de persones de 65 a 74 anys en fan ús. El gap de gènere més significatiu en l'ús de l'ordinador és produeix entre la població de 65 a 74 anys (11,3% més entre els homes).
- ✓ El 77,5% de persones adultes fan ús d'Internet. En població infantil aquest percentatge s'enfila fins al 95,2%. Només un 26,7% de persones de 65 a 74 anys en fan ús. Hi ha un important gap de gènere (del 27,2%) en la població de 65 a 74 anys.
- ✓ El 95,5% de població adulta usa mòbil. Gairebé el 60% de població infantil és usuària de telefonia mòbil. En població de 65 a 74 anys el percentatge d'homes que en fan ús és un 11,7% superior al de dones.
- ✓ Hi ha un gran gap entre la població jove i la població de més edat que fa compres a internet (41,6% en persones de 16 a 24 anys enfront de només 5,6% en persones de 65 a 74 anys). En demès, hi ha una considerable bretxa de gènere entre la població de més edat (7,4% entre els homes).

3. Ús de ordinador

El que és més significatiu quant a l'ús d'ordinador que es pot observar en el gràfic 1, és:

- 1.- El 79,1% de la població adulta (16-74 anys) en fa ús, mentre que entre la població infantil (10-15 anys) aquest ús ascendeix al 95,9%. És a dir, proporcionalment, la població infantil fa un major ús de l'ordinador que la població adulta (amb una diferència d'un 16,8%). En canvi, només un 33,5% de persones de 65 a 74 anys en fan ús.
- 2.- En el conjunt de la població adulta la bretxa de gènere és modesta: El percentatge d'homes que fan ús del ordinador supera al de dones en un 4,4%. Aquesta diferència s'inverteix en la població de 16 a 24 anys (el percentatge de dones supera en aquest segment al d'homes en un 6,3%).
- 3.- El gap de gènere més significatiu és produeix entre la població de més edat. La població masculina de 65 a 74 anys que fa ús de l'ordinador supera en un 11,3% a la femenina.

Gràfic 1

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Enquesta sobre Equipament i Ús de TIC en les llars.(INE). Any 2014

4. Ús de Internet

Pel que fa referència a la utilització d'Internet cal destacar:

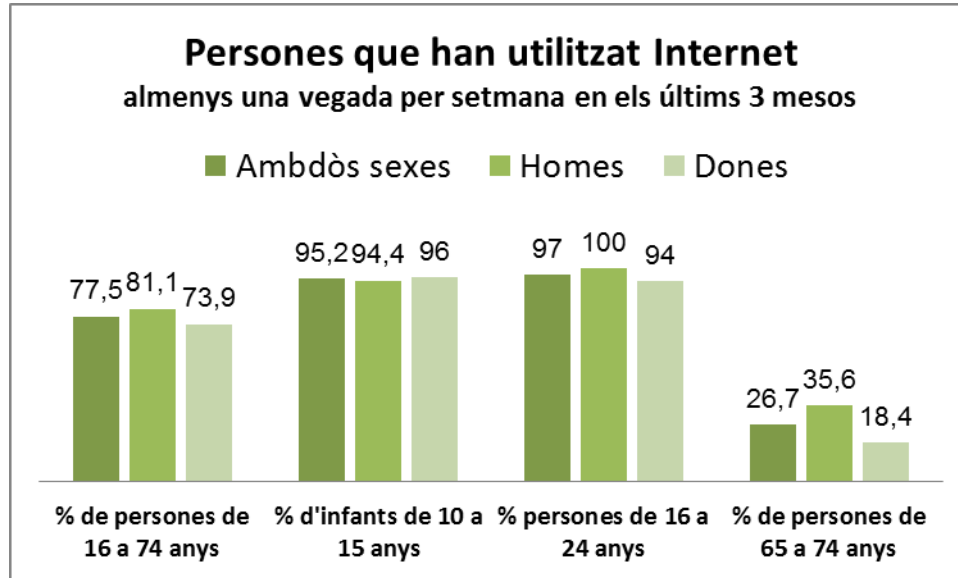
1.- En el conjunt de la població adulta, el percentatge de persones que fan ús d'Internet és del 77,5%. Entre la població infantil aquest percentatge s'enfila fins al 95,2%. És a dir, hi ha una important diferència (d'un 17,7%), entre ambdós grups de població.

2.- No obstant això, el que crida més l'atenció és el gran gap entre la població de 16 a 24 anys i la de 65 a 74 anys: En el primer cas hi ha un 97% de persones que entren Internet, mentre en el segon només ho fa un 26,7%.

3.- La diferència entre homes i dones és gairebé inapreciable entre la població infantil i prou significativa entre la població adulta en general: El percentatge d'homes supera en un 7,2% al de dones.

4.- En qualsevol cas allò més important és reparar en el gran gap de gènere entre la població de més edat. De la població de 65 a 74 anys, un 35,6% d'homes fa ús d'Internet, mentre només un 18,4% de dones ho fa. És a dir, hi ha una diferència d'un 17,2%, la qual cosa suposa quasi el doble d'ús és un cas en relació a l'altre.

Gràfic 2

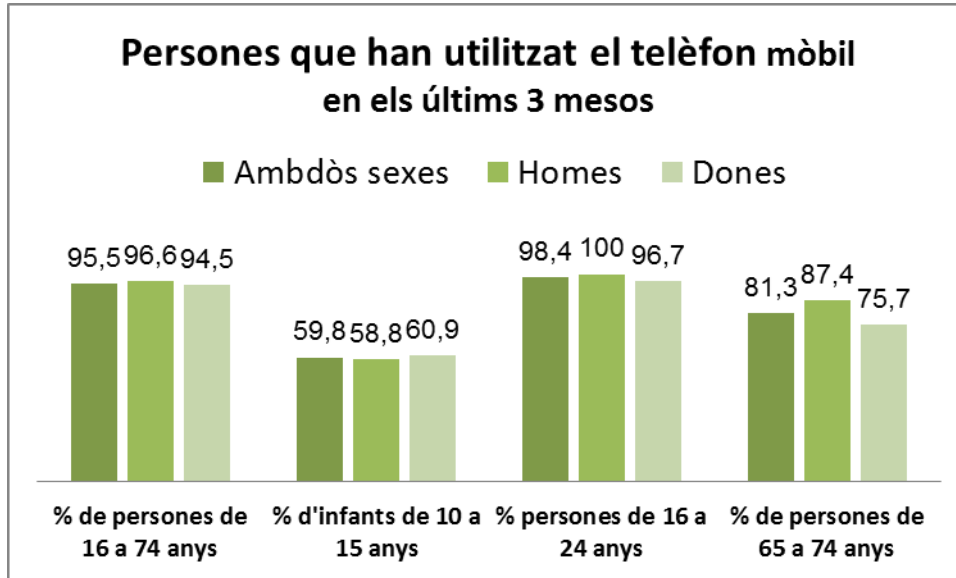

5. Ús de mòbil

De l'informació que conté el gràfic 3, cal destacar:

- 1.- La utilització de mòbil és la TIC més estesa entre la població adulta, amb un 95,5% d'ús.
- 2.- S'ha de tenir en compte que la utilització de mòbil va molt associada a disposar personalment d'un terminal, en aquest sentit és significatiu que gairebé el 60% de la població infantil de 10 a 15 anys sigui ja usuària de la telefonia mòbil.
- 3.- En els grups d'edat de 10 a 15 anys i de 16 a 24 anys el gap de gènere és de poca importància. En el primer grup el percentatge de població femenina és un 2,1% superior al de la masculina, i en el segon és a l'inrevés, amb una diferència del 3,3%. L'important és reparar en el gag que hi ha en el cas de la població de 65 a 74 anys: En aquest segment el percentatge d'homes que fan ús del mòbil és un 11,7% superior al de dones.

Gràfic 3

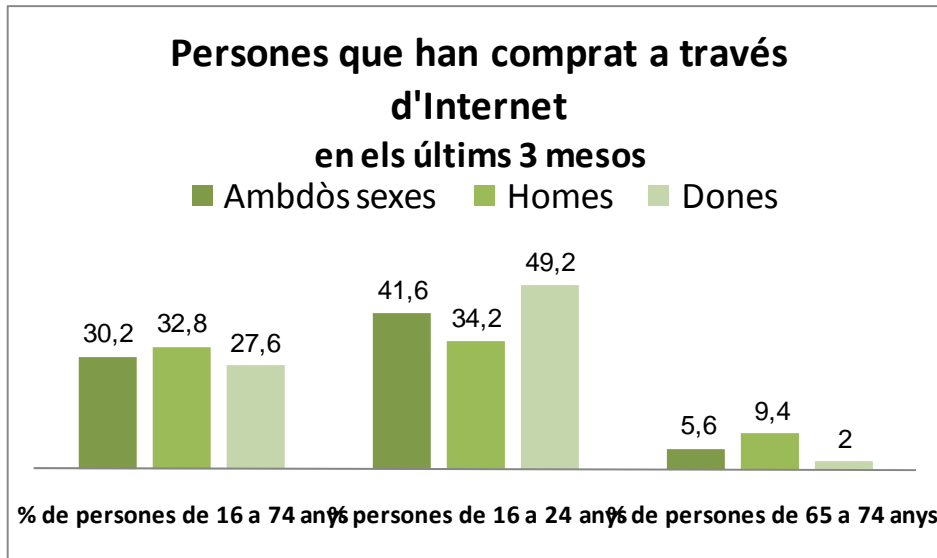
6. Comerç electrònic

El gràfic 4 ens permet observar que hi ha una certa diferència entre el percentatge de la població adulta masculina i femenina que fa compres mitjançant Internet. El percentatge de població masculina supera en un 5,2% el de població femenina.

Per una altra banda cal posar en relleu el següent:

- a) El gran gap entre la població jove i la població de més edat en aquest tipus d'ús. Observi's que el percentatge de població de 16 a 24 anys s'enfila fins al 41,6%, mentre que el de persones de 65 a 74 anys és només del 5,6%. Hi ha, per tant, un gap del 36%.
- b) La considerable bretxa de gènere entre la població de més edat: el percentatge de població masculina de 65 a 74 anys que compra per Internet és un 7,4% més que el de població femenina, la qual suposa més que quadruplicar el percentatge d'ús dels homes envers les dones.

Gràfic 4

7. Conclusions

⇒ Insistim en una idea reiterada en els cinc números de **Temes Socioeconòmics Gadeso** dedicats a l'enquesta sobre l'equipament i l'ús de les TIC en les llars que elabora l'Institut Nacional d'Estadística (INE): Cal treballar per evitar qualsevol agreujament de la bretxa digital en els àmbits socials, laborals, de gènere, generacionals, de consum i de participació política.

⇒ Val a dir que les causes de menor utilització de les TIC per part de la gent de més edat són reversibles, i que la bretxa de gènere es pot combatre amb eficàcia. Per això seria important que les polítiques d'austeritat centrades en la contenció dels dèficits públics no seguissin impossibilitant el desenvolupament de "L'Agenda digital per a Europa" (un dels set pilars de l'Estratègia Europa 2020 que fixa objectius per al creixement de la Unió Europea fins al 2010). Convé recordar que aquesta agenda digital proposa explotar millor el potencial de les tecnologies de la informació i la comunicació (TIC) per afavorir l'innovació, el creixement econòmic i el progrés amb cohesió social. En aquest sentit, és imprescindible facilitar a tothom l'ús de les TIC. L'igualtat d'oportunitats també en l'àmbit de les TIC és una de les claus per evitar la dualització social.